

Oponentní posudek diplomové práce Bc. Michaely Henáčové

Název práce: Rizika při poskytování služeb chráněného bydlení pro lidi s duševním onemocněním

Katedra sociální práce, Filozofická fakulta UK

Oponentka: PhDr. Jaroslava Šťastná, Ph.D., Katedra sociální práce FF UK

Autorka si pro diplomovou práci vybrala jedno z nejčastějších témat sociální práce poslední dekády, a tím je proces de-institucionalizace sociálně-zdravotních a zdravotních zařízení ústavního typu. Tyto záměry sociální politiky a sociální práce v ČR jsou v souladu s trendy v ostatních státech Evropské unie, kde transformační proces probíhá již od 80. let minulého století. Transformace je vedena logikou uplatňování hodnot lidských práv všech lidí bez rozdílu, včetně osob se zdravotním, resp. duševním onemocněním. Jádrem lidských práv jsou hodnoty autonomie, individuálního rozhodování a možnosti participovat na životě společnosti. Jednou z premis transformačního procesu je taktéž úvaha o blahodárné funkci a roli místní komunity jako přirozeného sociálního prostředí pro život lidí. Spolu s evropskou tradicí sociální péče, podpory, sociálního začlenění a důrazu na kvalitu služeb (přístupy zdůrazňující orientaci na člověka) je dosaženo kvality života – kategorie s několika základními skupinami charakteristik, hodnot a praktik. Autorka přejímá tento základní ideový rámeček.

Stanovené cíle práce: hlavní motiv autorky bylo zjistit, jaká jsou potenciální rizika, která plynou z využívání sociální služby chráněného bydlení a svoje nálezy formulovat do doporučení pro sociální službu a uživatele.

Struktura práce: autorka práci rozděluje do celkem 12 kapitol + seznamy a přílohy. Prvních sedm kapitol obsahuje vymezení pojmů, popis nejčastějších duševních onemocnění, představení reformy péče o duševní zdraví, stávající systém psychiatrické péče v ČR, komunitní péči v ČR, chráněné bydlení. Kapitoly 8. - 10. představují autorkou provedený výzkum ve dvou krajích ČR, který byl realizován kvalitativními metodami: polostrukturovanými rozhovory (23 rozhovorů) doplněnými o analýzu dokumentů. Kapitoly zahrnují popis přípravy výzkumu, metodologii a metody výzkumu, průběh šetření, výsledky výzkumu a jejich interpretaci, hlavní zjištění a doporučení. Kapitola 11. je věnována diskusi a 12. kapitola uzavírá diplomovou práci.

Silné stránky předkládané diplomové práce: autorka si vybrala důležitý motiv, který patří mezi ústřední téma sociální politiky a sociální práce v České republice. Autorka se jím zabývá přehledným způsobem, prokazuje znalost teoretických východisek podporujících de-institucionalizaci, zná základní přístupy, dokumenty i stav procesu v České republice. Je si vědoma rizik a dilemat, která proces provázejí. Vhodně si stanovila cíle výzkumu, metody výzkumu a zvládla realizaci výzkumu v náročném prostředí. Autorčin jazyk a stylizace práce jsou kultivované, technika odkazů dobře zvládnuta, kapitoly na sebe logicky navazují a vytvářejí dobře čtivý celek. Autorka vybírá literaturu, dokumenty a autory, které podporují nastavený záměr práce. Rozsah a úprava práce jsou na požadované úrovni.

Výhrady uplatňuji v těchto oblastech:

1. Autorka jmenuje jako jeden z klíčových materiálů Registr rizik, vytvořený MPSV (str. 36) z něhož přebírá několik položek pro vlastní výzkum, avšak na Registr v práci neodkazuje a necituje jej. Dokument jsem nenalezla ani v seznamu literatury.
2. Autorka si klade za cíl zkoumat mj. rizika plynoucí z oblasti komunity, která je klientům či organizaci blízká (str. 50). Avšak v přiložené baterii otázek – viz příloha 1, jsem otázky tohoto zaměření neidentifikovala. Sepsanému souhrnu rizik v této oblasti (str. 78 -79), zřejmě vyseparovanému z odpovědí respondentů, by slušelo více editačního a analytického úsilí. Jde o klíčovou kategorii transformace, která počítá s místní komunitou jako přirozeným místem pro kvalitní a plnohodnotný život jednotlivců. Soudobá odborná sociálně vědní literatura přitom opakovaně poukazuje na fakt, že právě v moderní a pozdně moderní společnosti byly výrazně oslabeny funkce komunit, jakými jsou solidarita, zájem o druhé a participace na věcech veřejných, sousedská opora aj. Autorka bezděčně přijímá optimistický předpoklad, že komunity existují. Přitom její vlastní výzkum potvrzuje, že komunity jsou těžce uchopitelné, nevýrazné, nemohou lidem s duševním onemocněním, často ani jiným lidem, nabídnout volnočasové aktivity, komunitní vzdělávání, přiměřené zaměstnání, (např. v podobě sociálních firem), oporu sousedství aj.

Práci i přes některé výtky považuji za velice zdařilou a **doporučuji ji o obhajobě.**

Navrhuji stupeň velmi dobře.

V Praze 17. srpna 2017

PhDr. Jaroslava Šťastná, Ph.D.